

Rodinné & citové vlastnictví

Vzdělávací materiály pro rodinné podniky
Modul č. 7

Erasmus+

V tomto modulu se dozvíte:

Co je rodinné vlastnictví

Co je citové vlastnictví (EO) a proč jsou rodinné podniky zvláštní?

Citové vlastnictví vs. právní vlastnictví

Jak posilovat EO v příštích generacích

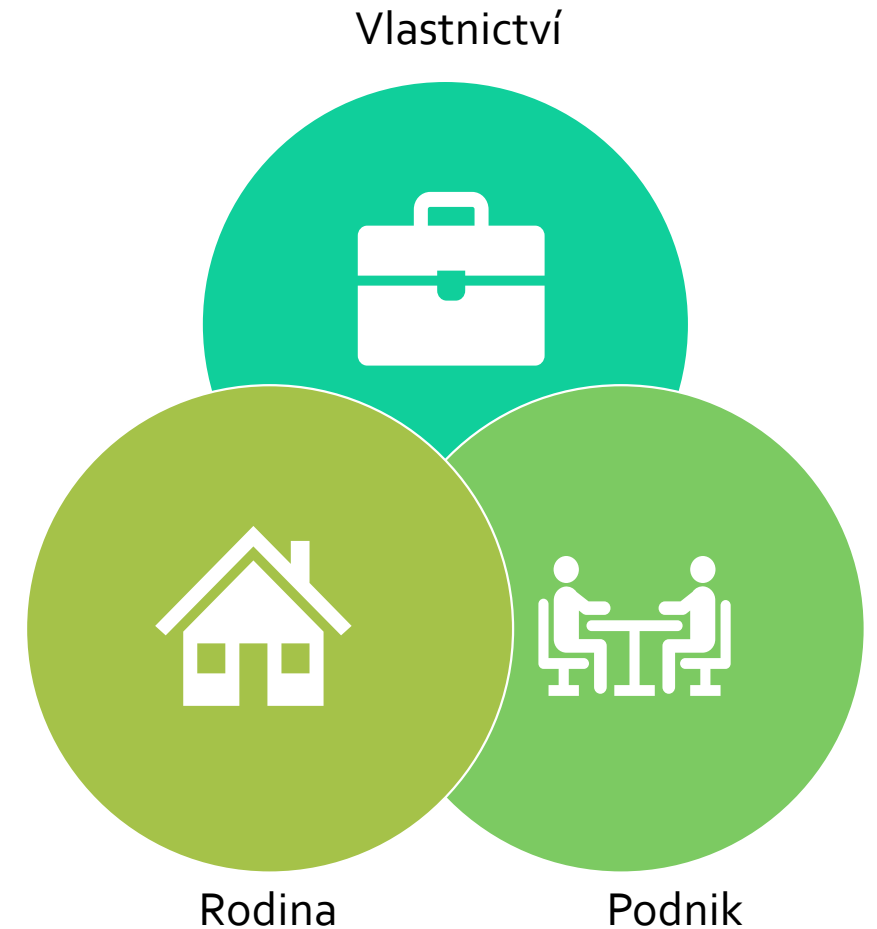
Sebehodnocení / Povědomí o socioemočním bohatství vaší rodiny

Rodinné vlastnictví – co je to?

Rodinou vlastněné, rodinou řízené a rodinou spravované společnosti se obvykle označují jako **rodinné podniky**.

Rodinným podnikem se rozumí jakýkoli podnik, kde se podnikání a vlastnictví prolíná s rodinnými příslušníky provozujícími (ale ne vždy) firmu a většinové vlastnictví její kontroly spočívá v rodině. Členové rodiny nemusí být nutně zapojeni do každodenního řízení podniku.

Rodinné vlastnictví je závazek a účast členů rodiny; je to jedinečný zdroj síly podnikové kultury umožňující přežití a úspěch.

Proč je rodinný podnik zvláštní?

Více zaměřen na inovace

Vyváženost mezi tradicí a změnou

Dlouhodobé zaměření

Rodinné hodnoty

Aktivní a viditelní vlastníci

Jeden za všechny, všichni za jednoho

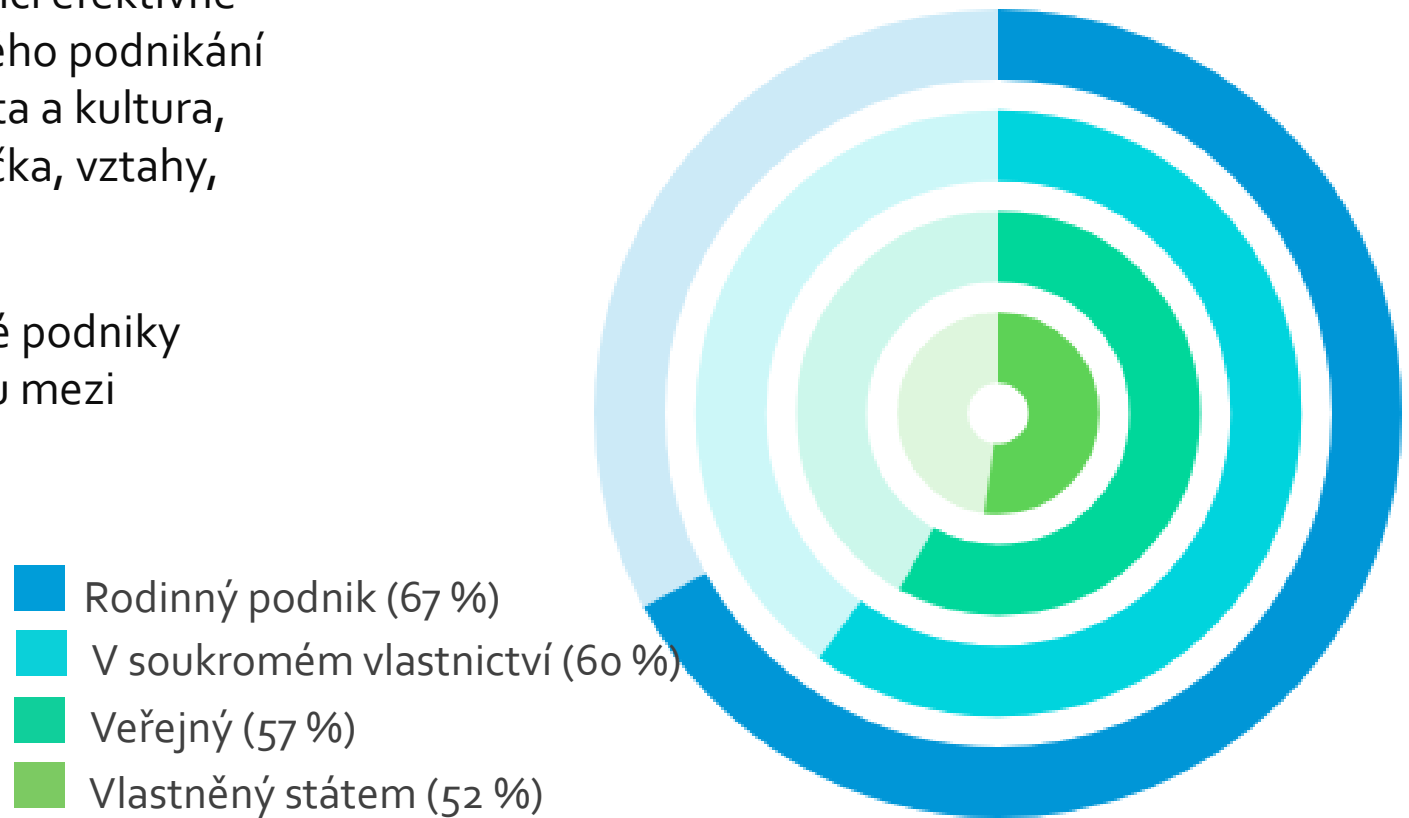

Proč jsou rodinné podniky zvláštní?

Podnikající rodiny mají tendenci efektivně pěstovat nehmotná aktiva svého podnikání a pečovat o ně; jsou to: identita a kultura, hodnoty, pověst, důvěra, značka, vztahy, sítě atd.

Podle Zellwegera mají rodinné podniky tendenci vytvářet větší důvěru mezi zúčastněnými stranami.

Edelmanův barometr důvěry 2020

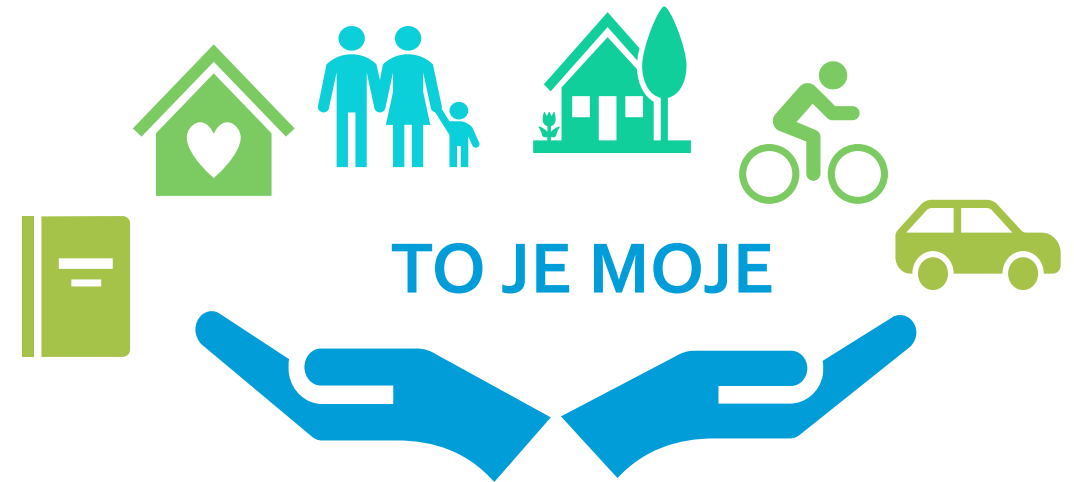

Co je citové vlastnictví (Emotional Ownership = EO)?

Pocity vlastnictví zažíváme od velmi útlého věku – „moje kolo“, „můj dům“, „moje sousedství“ a nakonec – „moje firma“.

Rodinnost je specifický balíček schopností a zdrojů, které jsou pro podnik jedinečné a které se tradičně měří jako indikátor účasti rodiny v podniku.

Akademici se shodují na skutečnosti, že citové vlastnictví je úzce spjato s konceptem rodinnosti, psychologického vlastnictví a socioekonomického bohatství.

Co je citové vlastnictví?

PŘÍKLAD: Citové vlastnictví španělské společnosti "Sobrina de la Trejas"

Fermin, současný majitel rodinného podniku na výrobu cukrovinek a cukrářských výrobků „Sobrina de las Trejas“, říká, že tajemství úspěšného a harmonického nástupnictví spočívá v udržování živých rodinných tradic. "Naučili jsme se heslo – rodiče dětem", říká hrdě. Je silně přesvědčen, že je velmi důležité vložit do rodinného podnikání lásku, a když jsou děti malé, nechat je zapojit se do každodenní práce a učit se hodnotám rodinné spolupráce. Dává za příklad sebe, když začal pracovat velmi mladý – jeho první prací byl „lidský zvonek“ – úkolem malého chlapce bylo sedět na židličky u dveří a vítat a ohlašovat nové zákazníky.

Fermin, současný majitel rodinného podniku Sobrina de las Trejas, se svými dvěma dcerami..

Přečtěte si celou [případovou studii](#) na internetových stránkách SUFABU

Citové vlastnictví v rodinném podniku

Citové vlastnictví je schopnost pokračovat v rodinném podnikání po celé generace s vášní a láskou.

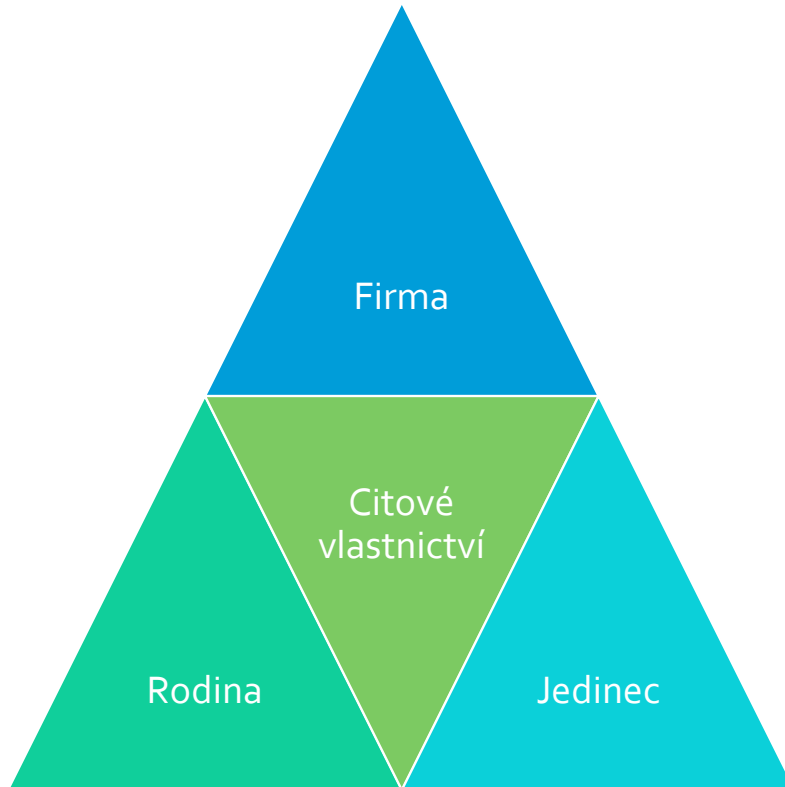
Citové vlastnictví je ve zdravé rodině přirozeným stavem mysli, avšak musí se pěstovat od samého počátku a může být snadno narušeno špatným rodičovstvím a nedostatkem angažovanosti.

Citové vlastnictví je důležitá cesta, která spojuje minulost s budoucností a další generaci s podnikem¹.

Principy citového vlastnictví

Citové vlastnictví se formuje ve třech osách: firma, rodina a jednatel. Tyto osy jsou odlišné, avšak vzájemně na sobě závislé.

GLOSINES **conexión** *SHARING*
Attachement **INCLUSION** **ENGAGEMENT**
ANGAŽOVANOST INCLUSION *passion*
BELONGINGNESS
L' AMOUR engagement **ZÁJEM**
PASSION support identification **INCLUSION**

Principy citového vlastnictví: Jaké faktory jsou spojeny s vyšším a nižším citovým vlastnictvím?

Vyšší

- Spokojenost se životem
- Vlastnictví kmenového kapitálu
- EO se zvyšuje s věkem
- Stabilní vztah a vlastní děti
- Větší společnosti
- Větší rodiny
- Zdravé rodinné klima
- Diskuse u večeře
- Přístup integrující správu podniku

Neutrální

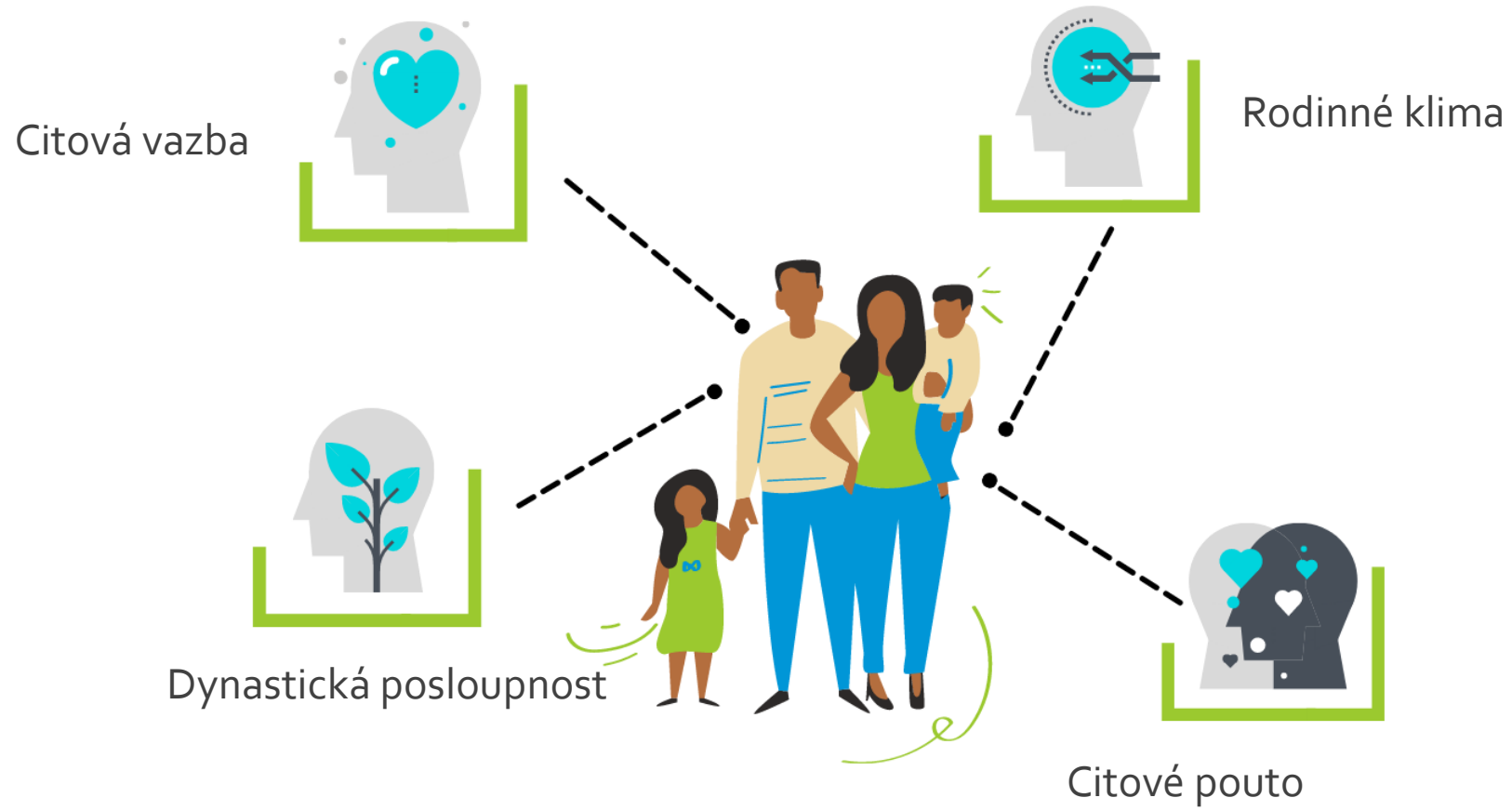
- Vnímaný výkon společnosti
- Rodinný konflikt
- Negativní emoce vůči rodinnému podniku
- Externí mentor
- Výměnný program s jinými rodinnými podniky
- Koncentrace vlastnictví
- Počet příbuzných pracujících v podniku
- Věk společnosti (generace)
- Pracovní role (pro „zasvěcené osoby“)
- Postavení prvorozeného
- Názor přátel a dalších blízkých lidí na vaši kariéru

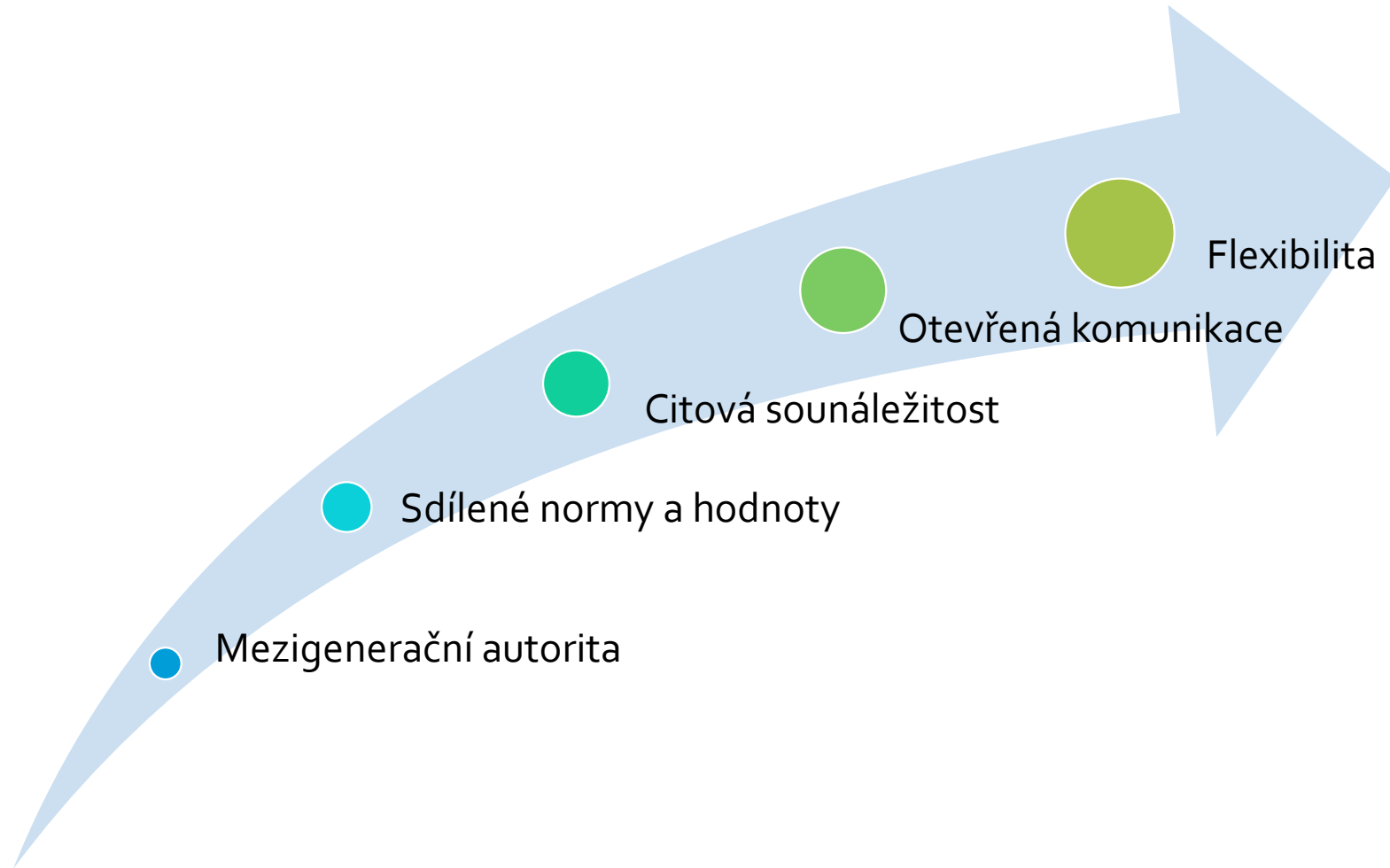
Nižší

- Formální setkání
- Konflikt vlastnictví
- Upřednostňování mužů v zaměstnávání v rodinném podniku

Prvky citového vlastnictví

Vztah mezi rodinným klimatem a citovým vlastnictvím (v pořadí podle síly)

“

*Citové vlastnictví je hnací silou inovací
v rodinném podniku*

”

Björnbergn & Nicholson, 2018

Citové vlastnictví vs. zákonné vlastnictví

Citové vlastnictví se od **zákonného** liší: člověk může mít pocit, že rodinný podnik je jeho a nikoho jiného (tj. psychologické neboli emoční vlastnictví), avšak zákonné vlastnictví podniku je o vlastnictví akcií.

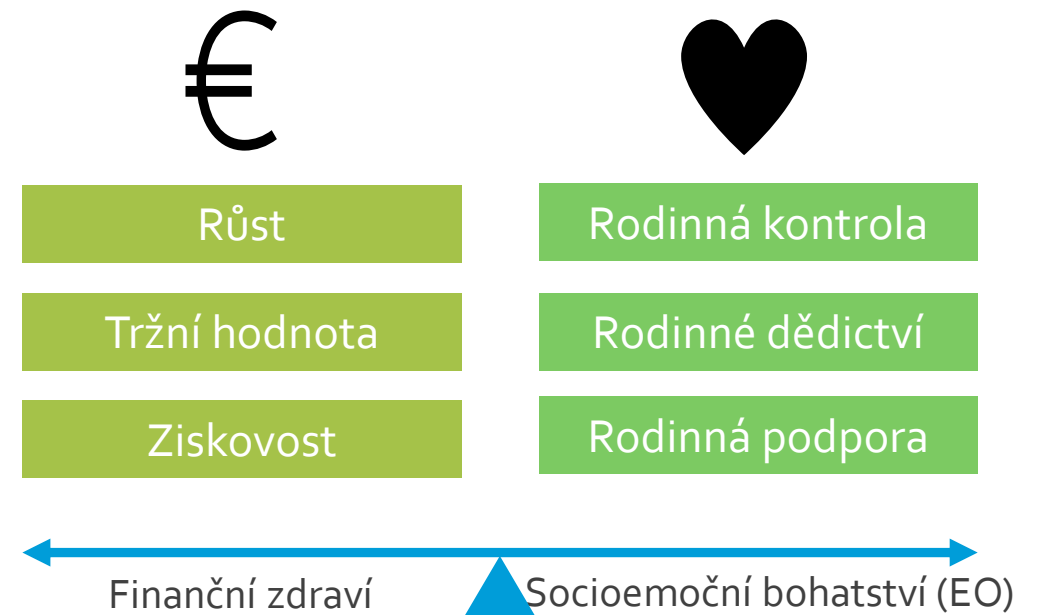
Rodinní příslušníci, kteří jsou zákonnými vlastníky podniku, nemusí být nutně zapojeni do každodenního řízení podniku. Provozní činnosti může provádět představenstvo akcionářů, kteří podnik řídí ve prospěch akcionářů.

Citové vlastnictví vs. zákonné vlastnictví: vytváření hodnoty napříč dvěma odlišnými dimenzemi

Citové vlastnictví úzce souvisí se **socioemočním bohatstvím (SEW)**. To je klíčovým faktorem chování rodinných firem na základě skutečnosti, že rodinné firmy jsou při svém strategickém rozhodování motivovány ochranou socioemočního bohatství. Socioemoční bohatství odkazuje na „citové vklady“ vlastnické rodiny; tyto citové vklady se odvíjí od řídicí pozice rodiny v konkrétní firmě.

Socioemoční bohatství prokázalo svou hodnotu jako teoretický model při vysvětlování rozdílů ve strategických volbách rodinných firem ve srovnání s firmami nevlastněnými rodinou, například při výběru rizik, ochraně životního prostředí, internacionalizaci, řízení lidských zdrojů a proaktivním zapojení zúčastněných stran.

Citový rozměr v rodinném podniku: citové náklady vs. citové přínosy

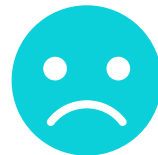
Podle studie Astrachana a Jaskiewiczze (2008) celková hodnota rodinného podniku nespočívá pouze v jeho finanční hodnotě a soukromých výhodách, jak obvykle předpokládá tradiční finanční teorie, ale na jeho ocenění mají vliv i citové složky. Autoři studie navrhnou oceňovací vzorec rodinného podniku z pohledu vlastníka, který řeší **citové náklady (ER)** a **citové výnosy (EC)**.

$$ER - EC > 0$$

Celková hodnota pro rodinné vlastníky převyšuje čistou finanční hodnotu podniku, např. zaměstnávání neefektivních členů rodiny může mít pro vlastníky pozitivní citovou návratnost a v důsledku toho mohou vlastníci akceptovat nižší marže. Celkově může být celková hodnota z pohledu vlastníka stále vyšší než v případě externích manažerů podniku.

$$ER - EC < 0$$

V této situaci by tradiční finanční teorie nadhodnotila obchodní hodnotu pro vlastníka. Pokud je $ER - EC$ záporné, snižuje to vlastníkem vnímanou celkovou obchodní hodnotu rodinného podniku a zvyšuje pravděpodobnost prodeje nebo likvidace podniku.

Citový rozměr v rodinném podniku: emoční inteligence (EI)

Emoční inteligence (EI) je soubor emočních a sociálních dovedností, které pomáhají emočnímu a intelektuálnímu růstu rodinného podniku. EI je založena na následujících prvcích:

1. Povědomí o sociálním prostředí je součástí procesu nástupnictví z generace na generaci. Vlastníci by měli vědět o potenciálních členech z příští generace, kteří by mohli mít motivaci a schopnosti firmu jednoho dne převzít, a měli by je dobře znát.

2. Sebeřízení nebo **sebekontrola** je v rodinných podnicích zásadní. Omezená nebo neexistující kontrola může z dlouhodobého hlediska vést k nepřátelským vztahům a vyhýbání se členům rodiny.

3. Sociální dovednosti, jako je vedení, komunikace, být katalyzátorem změn, zvládání konfliktů, vytváření vazeb a spolupráce jsou v rodinných podnicích životně důležité, neboť členové rodiny potřebují řídit vztahy nejen v podniku, ale také v rodině. Čím silnější jsou členové rodiny po sociální stránce, tím je vyšší pravděpodobnost, že se jejich vzájemná komunikace bude posilovat.

Pokud budete vést podnik s emoční inteligencí, budete mít větší šanci na vybudování rodinného podniku, který bude postaven tak, aby vydržel.

Mallori, 2015

Jak stimulovat citové vlastnictví u lídrů příští generace?

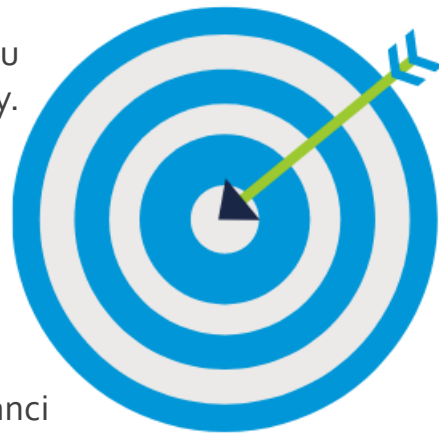
Pozvání připojit se a účastnit se rodinných porad už od útlého věku.

Starší členové rodiny nového člena „nezadusí“, tj. dají mu prostor.

Vědomí, že je v pořádku dělat chyby.

Informace o podniku a možnostech zapojení se do něj.

Jasná komunikace se zaměstnanci o postavení a rolích příští rodinné generace.

Pochopení, že v rodinném podniku nemusíte zůstat po zbytek života jen proto, že se k němu připojíte.

Podpora a pomoc od starších a zkušenějších lídrů z řad rodiny.

Vzdělávací semináře o dynamice rodinných podniků a rozvoji vůdčích schopností.

Co si odnést: Jak stimulovat citové vlastnictví u lídrů příští generace? (Perspektiva zakládajícího vlastníka)

Rozvíjejte speciální vztah
s příští generací

Integrujte a zapojte
mladé členy své rodiny

Nabídněte vzdělávací
aktivity

Nastavte jasný systém
řízení

Podporujte kariérní
rozvoj

Dejte nové generaci
možnost volby

Co si odnést: Jak stimulovat citové vlastnictví u lídrů příští generace? (Rodinná perspektiva)

Zajistěte zdravé a příznivé rodinné klima

Řešte konflikty ve vztazích

Nechte mladé členy rodiny, aby přišli s podnikem do kontaktu

Podporujte příští generaci v její volbě

Spravujte podnik jako pozitivní a zásadní součást rodinné identity

Vedte mladé členy rodiny k tomu, aby pociťovali, že rodinný podnik je důležitou součástí jejich identity

Co si odnést: Jak stimulovat citové vlastnictví u lídrů příští generace? (Perspektiva příští generace)

Budte proaktivní a přispívejte rodinnému podniku

Zajímejte se o svou rodinnou historii

Vyhledejte ve své rodině mentora a rozvíjejte své vůdčí schopnosti

Pochopte význam dědictví svého rodinného podniku

Definujte, co chcete dělat ve svém profesním životě

Inspirujte se vytvořením rodinného genogramu

Nejznámější rodinný podnik s vysokým citovým vlastnictvím

“

Můžete dělat cokoli. Ale nikdy nejděte proti rodině.

- Don Corleone

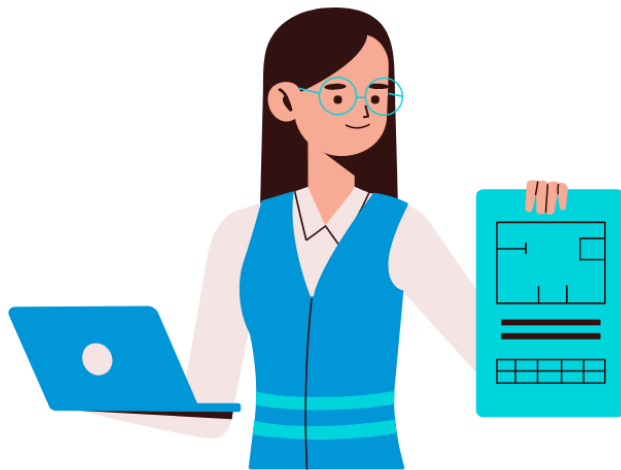
”

Jste vlastníkem rodinné firmy a patříte už k nové generaci?

Pojďme si projít sebehodnocení na následujících dvou snímcích, abychom zjistili vaše citové vazby na rodinný podnik a úroveň povědomí o sociálně-emočním bohatství ve vašem podniku.

Sebehodnocení: Co si myslíte o svém rodinném podniku?

Pouto k tradici:

- ❖ Činnosti našeho rodinného podniku jsou silně zakořeněny v tradici a v našem zlatém věku.
- ❖ Každý rok pořádáme akce na oslavu našich předchůdců a sdílíme náš příběh s novými zaměstnanci.

Rodinná soudržnost:

- ❖ V našem rodinném podniku členové rodiny vycházejí lépe se zaměstnanci mimo rodinu než s příbuznými.
- ❖ Členové rodiny konzultují s ostatními členy rodiny důležitá obchodní rozhodnutí.
- ❖ Členové rodiny pracující v rodinném podniku jsou si velmi blízcí.

Rozmanitost rodinných cílů:

- ❖ Jako rodina si uvědomujeme, že každý člen rodiny může mít osobní cíle, které se liší od cílů ostatních členů rodiny.
- ❖ Pokud bychom měli požádat členy rodiny, aby uvedli své tři nejdůležitější profesionální cíle, zjistili bychom, že se hodně překrývají.

Sebehodnocení: Co si myslíte o svém rodinném podniku?

Identifikuji se s rodinným podnikem.

Rodinný podnik je mi blízký.

Záleží mi na rodinném podniku.

Záleží mi na tom, co se s rodinným podnikem děje.

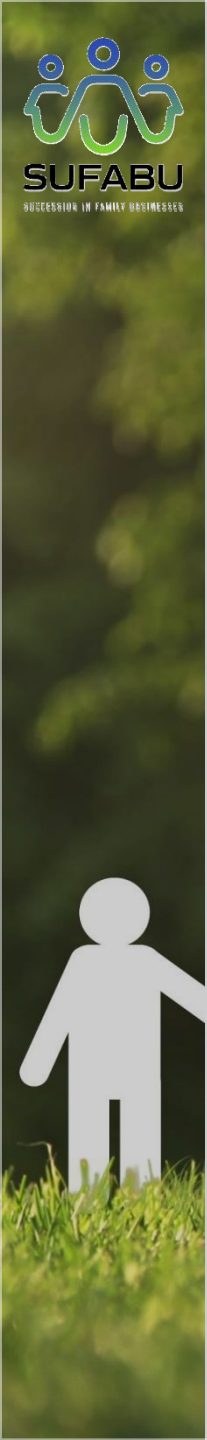
Cítím, že patřím k rodinnému podniku.

Cítím se oddělený od rodinného podniku (a obráceně).

Rodinný podnik je důležitou součástí toho, kdo jsem.

Zdroje

- ❖ Astrachan, J.H., Jaskiewicz, P. (2008). Emotional Returns and Emotional Costs in Privately Held Family Businesses: Advancing Traditional Business Valuation. *Family Business Review*, 21 (2), 139-149. <https://doi.org/10.1111/j.1741-6248.2008.00115.x>
- ❖ Barros I., et al., (2018). Familiness and socioemotional wealth in Spanish family firms: An empirical examination.
- ❖ Barros, I., Hernangómez, J., Martín Cruz, N. (2017). Familiness and socioemotional wealth in Spanish family firms: An empirical examination. *J. of Family Business*, 7(1-2). <https://doi.org/10.1016/j.ejfb.2017.06.004>
- ❖ Berrone, P., Cruz, C., Gomez-Mejia, L., Larraza-Kintana, M. (2010). Socioemotional wealth and corporate responses to institutional pressures: Do family-controlled firms pollute less? *Administrative Science Quarterly*, 55, 82-113.
- ❖ Björnberg, A., & Nicholson, N. (2018). Emotional Ownership The Critical Pathway Between the Next Generation and the Family Firm. https://www.ifb.org.uk/media/1357/emotional_ownership_final.pdf
- ❖ Cano-Rubio, M., Fuentes Lombardo, G., Hernández-Ortiz, M.J., Vallejo-Martos, M.C. (2016). Composition of familiness: Perspectives of social capital and open systems. *J. of Family Business*, 6(2), 75-85. <https://doi.org/10.1016/j.ejfb.2016.12.002>
- ❖ Edelman Trust Barometer 2020. <https://www.edelman.com/trust/2020-trust-barometer>
- ❖ Gomez-Mejia, L. R., Cruz, C., Berrone, P., De Castro, J. (2011). The bind that ties: Socioemotional wealth preservation in family firms. *Academy of Management Annals*, 5, 653-707.
- ❖ Kurt T Dirks, K.T, Larry L Cummings, L.L, Pierce, J.L. (1996). Psychological ownership in Organizations: Conditions under which individuals promote and resist change.
- ❖ Mallori, D. (2015). Why You Need Emotional Intelligence to Run Your Family Business, *Entrepreneur*. <https://bit.ly/3qFhm5t>
- ❖ Rau, S.B., et al., (2018). *Journal of Family Business Strategy* (2018). Psychological ownership as a driving factor of innovation in older family firms.
- ❖ Rau, S.B., Werner, A., Schell., S. (2018). Psychological ownership as a driving factor of innovation in older family firms. *J. of Family Business Strategy*. <https://doi.org/10.1016/j.jfbs.2018.03.001>
- ❖ Zellweger et al. (2010). Exploring the concept of familiness: Introducing family firm identity.

KONTAKT

Asociace malých a středních podniků a živnostníků České republiky

Mgr. Kristýna STRNADOVÁ

Sokolovská 100/94

186 00 Praha 8

Česká republika

strnadova@amsp.cz

Pro více informací sledujte:

www.sufabu.eu

Erasmus+ Programme – Strategic Partnership

Projekt č.: 2019-1-CZ01-KA204-061268

Název projektu: Succession in Family Businesses | Training Model for Sustainable Succession Process in Family Businesses

Podpora Evropské komise při tvorbě této publikace nepředstavuje souhlas s obsahem, který odráží pouze názory autorů, a Komise nemůže být zodpovědná za jakékoliv využití informací obsažených v této publikaci.

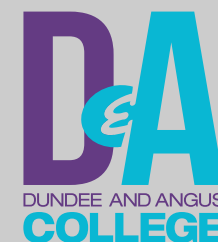
PARTNEŘI PROJEKTU

ASOCIACE MALÝCH A STŘEDNÍCH
PODNIKŮ A ŽIVNOSTNÍKŮ ČR

Family
Business
Norway

Spolufinancováno
z programu Evropské unie
Erasmus+

